

7. Козірін Н. Административное право зарубежных стран / Н. Козірін. – М., 2003. – 464 с.
8. Алексеев С.С. Право: азбука – теория – философия / С.С. Алексеев // Опыт комплексного исследования. – М., 1999. – 712 с.
9. Бабюк В. Переклад та мовна політика ЄС / В.Бабюк // Лінгвістика. – 2014. – № 15. – С. 29–32.
10. 2016 – Рік англійської мови в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/>.
11. Рівні володіння мовою : глобальна шкала // Київський національний університет імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.univ.kiev.ua/>.
12. Adam Huttner-Koros The Hidden Bias of Science's Universal Language [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.theatlantic.com/science/archive/2015/08/english-universal-language-science-research/400919/>.
13. Tardy, C. (2004) “The role of English in scientific communication: lingua franca or Tyrannosaurus rex?”, Journal of English for Academic Purposes, Vol. 3, №. 3, pp. 247–269.
14. Мухайлова О.В. The main characteristics of Legal English [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/7033>.

ЛОЮК І. А.,

здобувач кафедри конституційного,
адміністративного, господарського права і процесу
(Київський університет права
Національної академії наук України),
президент
(ГО «ЮРИДИЧНА СОТНЯ»)

УДК 342.9

ПОВІДОМНІ ПРОЦЕДУРИ В ПРОЦЕДУРАХ СТВОРЕННЯ БАНКІВ

У статті досліджується визначення поняття повідомних процедур. Проаналізовано їх місце в класифікаціях адміністративних процедур. Розглянуто питання щодо застосування повідомних процедур у процедурах створення банків, сформульовані висновки щодо їх значення та перспектив застосування.

Ключові слова: адміністративні процедури, повідомні процедури, створення банків, класифікація адміністративних процедур.

В статье исследуется понятие уведомительных процедур. Проанализировано их место в классификациях административных процедур. Рассмотрены вопросы применения уведомительных процедур в процедурах создания банков, сформулированы выводы об их значении и перспективах применения.

Ключевые слова: административные процедуры, уведомительные процедуры, создание банков, классификация административных процедур.

The article defines the definition of notification procedures. It analyzes their place in the classification of administrative procedures. The author reviews the application of notification procedures in the process of the establishment of banks. The article also formulates conclusions about their significance and perspectives of application.

Key words: administrative procedures, notification procedures, establishment of banks, classification of administrative procedures.

Вступ. Здебільшого, класифікуючи адміністративні процедури, вчені не завжди виділяють в окремих видів процедуру, що здійснюються шляхом повідомлення адміністративного органу. На нашу думку, це є помилкою, адже повідомні процедури відрізняються від інших, зокрема, змістом адміністративної діяльності. Визнання повідомних процедур як окремого виду адміністративних процедур та їх глибокий аналіз має стати поштовхом для їх більш широкого застосування на практиці. Зазначене є позитивною тенденцією, адже поступова заміна окремих видів процедур на повідомні матиме наслідком обмеження втручання державних органів в можливість реалізації основних прав і свобод приватними особами.

З цією метою варто, насамперед, проаналізувати процедури реєстрації банків – задля встановлення наявності повідомних процедур, оцінки їх ефективності та перспектив застосування. При цьому в контексті пріоритету застосування повідомних процедур слід врахувати основну мету банківського регулятора при реєстрації банків – не допустити на ринок банківських послуг фінансово нестійких осіб з непрозорою структурою та негативною репутацією та надавати рекомендації про застосування повідомних процедур із врахуванням цієї мети.

Для початку варто з'ясувати, які існують класифікації адміністративних процедур. Слід зазначити, що єдиної думки щодо визначення видів адміністративних процедур досі немає.

Зокрема, І. Лазарев виділяє такі види адміністративних процедур, що здійснюються органами виконавчої влади у взаєминах із громадянами та їх організаціями:

- 1) правопредставницькі процедури;
- 2) процедури, пов'язані із забезпеченням виконання обов'язків громадянами та їх організаціями;
- 3) ліцензійно-дозвільні процедури;
- 4) реєстраційні процедури;
- 5) контрольно-наглядові процедури;
- 6) державно-заохочувальні процедури [1, с. 16].

С.Г. Стеценко серед адміністративних процедур, що реалізуються в діяльності органів публічної адміністрації, вирізняє:

- 1) процедури про адміністративні правопорушення (що розглядаються в адміністративному, а не судовому порядку);
- 2) процедури про адміністративні оскарження;
- 3) нормотворчі процедури;
- 4) дозвільні процедури;
- 5) реєстраційні процедури;
- 6) контрольні процедури;
- 7) атестаційні процедури та ін. [2, с. 266].

Найпоширенішою вважається наступна класифікація адміністративних процедур:

- у справах за зверненнями громадян;
- у справах про адміністративні правопорушення;
- заохочувальні;
- дозвільно-реєстраційні;
- контрольно-наглядові;
- установчі;
- щодо підготовки та прийняття управлінських актів;
- щодо застосування заходів адміністративного припинення;
- з питань діловодства та документообігу;
- з питань кадрової роботи;
- щодо організації внутрішньоапаратної діяльності;
- щодо індивідуальних звернень юридичних осіб з питань управлінського характеру та ін. [3, с. 87–88].

Як вбачається, зазначені класифікації взагалі не містять такого виду процедур, як повідомні.

Серед останніх досліджень варто звернути увагу на класифікацію, запропоновану Н.В. Галіциною:

- 1) залежно від виду (спрямованості) діяльності публічної адміністрації – на функціональні та організаційні;
- 2) за наявністю чи відсутністю спору у відносинах між адміністративним органом та приватною особою – юрисдикційні та неюрисдикційні;
- 3) за суб'єктами ініціативи – заявні та втручальні;
- 4) за рівнем обмеження прав приватних осіб – дозвільні та повідомні;
- 5) за порядком здійснення адміністративної процедури – звичайні та спрощені;
- 6) залежно від предмета діяльності публічної адміністрації – правонаділяючі, реєстраційні, ліцензійно-дозвільні, контрольно-наглядові, екзаменаційно-конкурсні, державно-заохочувальні та експертно-засвідчувальні [4, с. 34].

У цій класифікації присутні як окремі види повідомні процедури, однак критерій їх виокремлення вбачається не зовсім коректним.

Постановка завдання. Метою цієї статті є з'ясування сутності такого правового явища, як повідомна процедура, її місця в процедурах створення банків, зв'язку з іншими процедурами, а також перспектив застосування повідомних процедур у діяльності адміністративних органів.

Результати дослідження. Аналізуючи наведені вище наукові джерела з питань класифікації адміністративних процедур, виникає потреба уточнення адміністративних процедур, які застосовуються у сфері створення банків. Зокрема, спираючись на Закон України «Про банки і банківську діяльність» (надалі – Закон) [5] та Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів, затверджене Постановою Правління Національного банку України від 08.09.2011 № 306 (надалі – Положення 306) [6], можемо окреслити наступний порядок створення банків:

- 1) реєстрація випуску цінних паперів в Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку;
- 2) отримання дозволу Антимонопольного комітету на концентрацію;
- 3) погодження Національним банком України статуту юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність та погодження набуття істотної участі в банку;
- 4) державна реєстрація юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність;
- 5) отримання банківської ліцензії в Національному банку України;
- 6) отримання генеральної ліцензії на здійснення валютних операцій;
- 7) запровадження нових видів діяльності, нових видів фінансових послуг.

Для розуміння того, які з вказаних процедур є повідомними, варто визначити поняття «повідомні процедури».

Зокрема, Н. Галіцина сутністю повідомної процедури вважає повідомлення адміністративного органу про певні факти, яке, у свою чергу, безпосередньо не впливає на адміністративно-правовий статус такої приватної особи [7, с. 57].

Якщо звернутись до чинного законодавства, то на сьогодні існує нормативне визначення лише повідомної реєстрації, передбачене Порядком повідомної реєстрації галузевих (міжгалузевих) і територіальних угод, колективних договорів, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2013 р. № 115. Згідно з означеним Порядком повідомна реєстрація проводиться з метою засвідчення автентичності примірників і копії поданих на реєстрацію галузевих (міжгалузевих) і територіальних угод, колективних договорів (далі – угоди (договори)) для забезпечення можливості врахування їх умов під час розгляду уповноваженими органами трудових спорів (індивідуальних і колективних), що можуть виникнути за результатами виконання умов таких угод (договорів) [9]. Однак такий підхід законодавця до визначення повідомної процедури не дає відповіді на питання про її сутність.

На нашу думку, повідомну процедуру можна визначити як встановлений нормами адміністративного права порядок фіксації адміністративними органами юридичних фактів, визначених у повідомленні заявників.

Характерними рисами повідомних процедур є: відсутність необхідності отримувати у відповідь на заяву документ, що стане підставою для визнання певного статусу або початку діяльності; можливість розпочати діяльність з дня відправлення повідомлення; визначені законодавством ознаки та критерії, за наявності яких можна застосувати повідомну процедуру.

Враховуючи вказане, серед процедур створення банків можна виокремити єдину процедуру, що має характер повідомної, а саме: за статтею 47 Закону банк не пізніше як за місяць до початку нового виду діяльності або надання нового виду фінансових послуг (крім банківських) зобов'язаний повідомити про це Національний банк України згідно з вимогами та в порядку, встановленими Національним банком України [5, ст. 47]. До діяльності у сенсі вказаної ст. 47 відносять діяльність щодо: інвестицій; випуску власних цінних паперів; випуску, розповсюдження та проведення лотерей; зберігання цінностей або надання в майновий найм (оренду) індивідуального банківського сейфа; інкасації коштів та перевезення валютних цінностей; ведення реєстрів власників іменних цінних паперів (крім власних акцій); надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських та інших фінансових послуг. Перелік фінансових послуг при цьому визначається Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [8, ст. 4].

Таким чином, Законом чітко визначений повідомний характер для процедури початку нового виду діяльності, надання нового виду фінансової послуги.

Вимоги та порядок повідомлення, як це встановлено Законом, має визначати Національний банк України, що було реалізоване регулятором в главі 5 розділу 3 Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів, затвердженого Постановою Правління Національного банку України від 08.09.2011 № 306 [6]. Згідно з цим Положенням банк має право розпочати новий вид діяльності або надання нового виду фінансових послуг за таких умов:

- а) наявність банківської ліцензії;
- б) банк не є об'єктом застосування заходів впливу, визначених чинним законодавством;
- в) відповідність регулятивного капіталу банку вимогам законодавства;
- г) відповідність формування фондів та резервів вимогам законодавства;
- г) наявність підрозділу, який розпочне новий вид діяльності або надання нового виду послуг;
- д) наявність керівника підрозділу, відповідального за новий вид діяльності або надання нового виду послуг;
- е) дотримання банком економічних нормативів та нормативу обов'язкового резервування протягом трьох місяців, що передують його зверненню до Національного банку України;
- е) відповідний технічний стан та організація охорони приміщень банку, у тому числі касового вузла, забезпеченість банківським обладнанням, комп'ютерною технікою, програмним забезпеченням та комунікаційними засобами, що потрібні для здійснення нових операцій і відповідають вимогам нормативно-правових актів Національного банку України;
- ж) наявність комітетів, а саме: кредитного, з питань управління активами і пасивами та відповідних положень про них, що відповідають вимогам законодавства України;
- з) наявність внутрішніх положень про наглядову (спостережну) раду та правління банку, про підрозділ внутрішнього аудиту і підрозділ управління ризиками, внутрішніх документів з питань фінансового моніторингу, а також відповідних внутрішніх положень банку, що регулюють політику управління активами і пасивами, кредитну, інвестиційну, облікову політику банку та проведення ним нового виду діяльності або надання нового виду фінансових послуг, що відповідають вимогам законодавства України;
- и) виконання банком вимог нормативно-правових актів Національного банку України щодо певного виду діяльності/послуг;
- і) дотримання банком вимог щодо прозорості структури власності, установлених Національним банком України.

Також згаданим Положенням встановлюється процедура, за якою банк звертається до Національного банку України, а саме: банк не пізніше, ніж за місяць до початку нового виду

діяльності або надання нового виду фінансових послуг повідомляє про це Національний банк України, подавши такі документи:

а) повідомлення банку про початок нового виду діяльності або надання нового виду фінансових послуг;

б) опис і дані про організаційну та управлінську структуру банку та внутрішні положення банку, що регулюють здійснення ним нового виду діяльності або нового виду фінансових послуг;

в) документи, у тому числі інформацію про керівників підрозділів та окремих спеціалістів, що підтверджують виконання банком вимог нормативно-правових актів Національного банку України, щодо нового виду діяльності або нового виду фінансових послуг.

Національний банк України протягом місяця з дати отримання повідомлення банку про початок нового виду діяльності або надання нового виду фінансових послуг повідомляє банк про результати розгляду повідомлення та пакета документів; у разі порушення банком вимог чинного законодавства Національний банк надсилає на адресу банку лист з повідомленням про порушення вимог статті 47 Закону і повертає банку пакет документів. Банк не має права розпочати новий вид діяльності або надання нового виду фінансових послуг до дати усунення порушень. Банк після усунення порушень, зазначених у листі Національного банку України, для отримання права розпочати новий вид діяльності або надання нового виду фінансових послуг вправі повторно звернутися до Національного банку України з відповідним повідомленням та пакетом документів.

Таким чином, незважаючи на встановлений Законом повідомний характер адміністративних процедур для початку нового виду діяльності або надання нового виду фінансових послуг, Національний банк України у підзаконному акті «переформатував» повідомні процедури у дозвільні. Здійснено це шляхом самовільного надання права на повернення повідомлення про початок нового виду діяльності або надання нового виду фінансових послуг і фактичну заборону вчиняти діяльність до прийняття Національним банком України відповідного рішення. Вказане свідчить фактично про перевищення Національним банком України своїх повноважень.

Така ситуація є наслідком відсутності чіткої визначеності поняття повідомних процедур та їх характерних рис у законодавстві та недостатності розробки проблеми повідомних процедур у наукових працях. Вказана проблема могла б бути вирішеною через включення повідомної процедури до майбутнього Закону України «Про адміністративну процедуру», однак проект цього закону такого поняття не містить [10].

Висновки. Дослідження повідомних процедур має важливе значення для подальшого розвитку адміністративно-процедурного законодавства в Україні в цілому та для законодавства, що регулює створення банків, зокрема. Повідомні процедури є достатньо потужним засобом, здатним забезпечити зменшення корупційних проявів в державі, знизити проблеми зайвого формалізму та забезпечити реалізацію прав та законних інтересів приватних осіб.

Найбільшою проблемою для подальшого застосування та впровадження повідомних процедур у діяльність адміністративних органів є відсутність у законодавстві їх чіткого визначення та глибокого наукового вивчення.

Варто переглянути підзаконні акти щодо процедур створення банків, що встановлені Національним банком України для забезпечення приведення їх змісту до суті та мети наданих Національному банку повноважень в контексті наявних у створенні банків повідомних процедур.

Список використаних джерел:

1. Лазарев И.М. Административные процедуры в сфере взаимоотношений граждан и их организаций с органами исполнительной власти в Российской Федерации автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.14 «Административное право; финансовое право; информационное право» / И.М. Лазарев. – М., 2002. – 20 с.

2. Стеценко С.Г. Адміністративне право України : [навч. посіб.] / [С.Г. Стеценко]. – К. : Атіка, 2008. – 624 с.
3. Гончарук С.Т. Основи адміністративного права України : [навч. посіб.] / [С.Т. Гончарук]. – К. : Аванпост-Прим, 2004. – 200 с.
4. Галіцина Н.В. Адміністративно-правові засади процедури створення та функціонування товариств з обмеженою відповідальністю в Україні [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Н.В. Галіцина ; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2010. – 248 арк.
5. Закон України «Про банки і банківську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
6. Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів, затверджене Постановою Правління Національного банку України від 08.09.2011 № 306 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1203-11>.
7. Галіцина Н.В. Класифікаційний розподіл адміністративних процедур / Н.В. Галіцина // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 3. – 286 с.
8. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
9. Порядок повідомної реєстрації галузевих (міжгалузевих) і територіальних угод, колективних договорів, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2013 р. № 115 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/115-2013-%D0%BF>.
10. Проект Закону України «Про адміністративну процедуру». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu/consult/poll/project/3457.

МІНАЄВА О. М.,
кандидат юридичних наук,
суддя
(Харківський апеляційний
адміністративний суд)

УДК 347.73

ПРАВО НА КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВИХ ПРОЦЕДУР

Стаття присвячена дослідженню права на конфіденційність при реалізації податкових процедур. Автор розкриває зміст таких понять, як «інформація», «податкова інформація», «конфіденційність». Обґрунтовано виділення двох видів податкової інформації: відкрита податкова інформація та інформація з обмеженим доступом. Зазначено, що право на конфіденційність, як процедурно-податкове право, повинно розглядатися у взаємозв'язку з правом на приватність, яке є конституційним правом. Акцентовано увагу на відповідальності осіб, винних у розголошенні конфіденційної інформації. Наголошується на тому, що платник податків, економічна або персональна інформація якого була розголошена, має отримати відшкодування за завдані йому збитки у зв'язку з таким розголошенням. Відзначено закріплення права на конфіденційність в українському законодавстві.

Ключові слова: інформація, податкова інформація, податкові процедури, конфіденційність, право на приватність, розголошення конфіденційної інформації.

